

Psychospirituální krize

Michael Vančura

Diabasis občanské sdružení

Posláním o. s. Diabasis je zajišťovat pomoc lidem v krizové situaci, která se projevuje neobvyklými prožitky v oblasti duševního zdraví.

Krizi chápeme jako příležitost k pozitivním změnám v životě, vztazích a osobnostním rozvoji. Pomáháme lidem projít tímto obdobím bezpečně, s použitím adekvátních terapeutických metod.

Založení	Před 7 lety
Terapeuti	Základní tým 6 Širší terapeutická síť cca. 20
Klienti	71 za rok 2010

Rámec

Tento fenomén vnímáme jako **soubor příznaků**, o nichž se ustálilo mluvit jako o Psychospirituální krizi (PSK)

PSK považujeme za syndrom objevující se napříč diagnostickými kategoriemi.

Záměr Využití všech možností terapeutického provázení pacienta včetně farmakoterapie k dosažení lepší integrace jeho osobnosti

Cíl Prokázání hypotézy, že terapeutické zpracování tohoto syndromu je důležitým faktorem dobré prognózy

Definice

Pro stanovení diagnózy „Mystického zážitku s psychotickými příznaky“ Lukoff navrhuje tři následující kritéria:

1. Přítomnost charakteristických znaků mystického zážitku

- a) Extatická nálada
- b) Pocit nově získaného poznání
- c) Změny vnímání
- d) Bludy s rysy mytologickými nebo archetypálními

U této kategorie mystických zážitků se neobjevují poruchy myšlení a řeči.

2. Přítomnost symptomů předpovídajících pravděpodobný pozitivní výsledek psychotické epizody

- a) Dobré fungování před vypuknutím epizody
- b) Akutní počátek symptomů během období tří měsíců nebo méně
- c) Stresující zážitek jako spouštěč psychotické epizody
- d) Pozitivní a zvědavý postoj k zážitku

Kritéria - musí být splněna alespoň dvě z nich

3. Nízké riziko nebezpečného nebo sebevražedného chování

Definice

Historie

Spirituální emergence - spirituální zážitky

Spirituální emergency – situace vnímána jako krizová

Etymologicky vycházejí původní anglické termíny emergence nebo emergency z latinského *emergere* - "vynořování se na povrch", "objevení se", nebo "jít vpřed".

Spiritualita

Vycházíme z premisy , že člověk je bytost **bio-psycho-socio-spirituální**

- Zachycuje určitou kvalitu osobních intimních prožitků, obvykle vyjadřujících propojení s něčím, co nás přesahuje
- Nemusí mít žádnou spojitost s náboženstvím
- Otázky po smyslu existence si kladou všechny kultury

Diferenciální diagnóza

Diferenciální diagnóza pomáhá nejvíce v procesu odlišení od jiných psychotických stavů

3 kroky dif.dg. charakterizující PSK

1. **Charakter neobvyklých zážitků**, pro něž je typické, že mají historickou logiku
2. **Schopnost reflexe** - prožívání symptomů jako vnitřního psychologického procesu, schopnost vidět ho jako uzdravující, schopnost navázání a spolupráce s terapeutem
3. **Schopnost integrovat prožité v následné péči**

Člověk v PSK

Rozdělení

- 1. Krize nevznikla** procesem prošli úspěšně sami nebo s pomocí okolí – přicházejí si pro ubezpečení
- 2. Krize začala** přicházejí si pro pozitivní přerámcování
- 3. Krize akutní** hledají zkušeného průvodce a v některých případech i farmakoterapii a hospitalizaci
- 4. Následná péče** přicházejí po předchozí hospitalizaci
- 5. Diagnostika** žádají o konzultaci psychiatrické diagnózy

Člověk v PSK

Souvislosti

Osa X Faktory prostředí

Životní události , historie

Osa Y Spouštěče

Precipitující faktory, spouštěče

Osa Z Symptomy

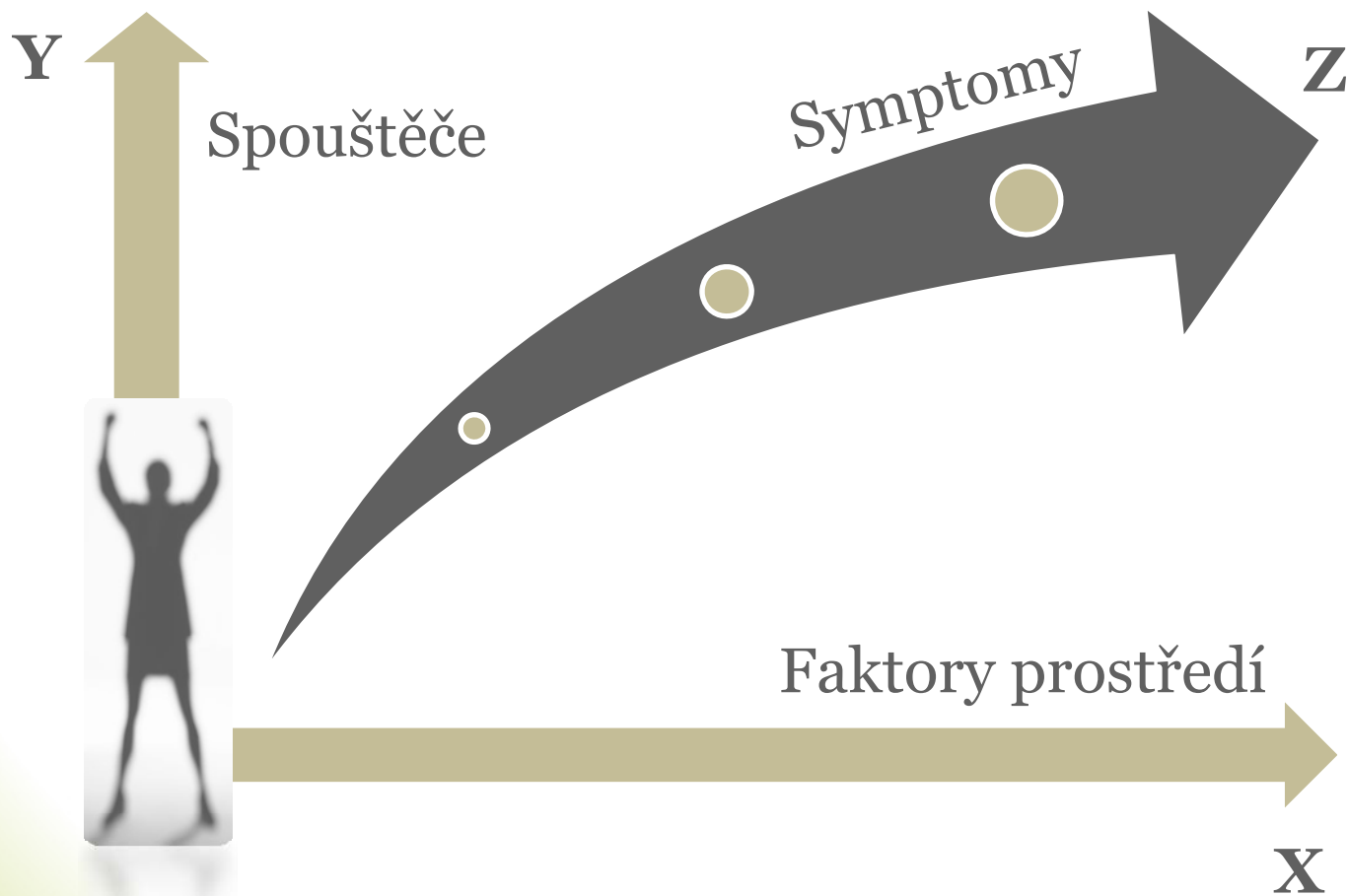
PSK je soubor příznaků, které se objeví za nepříznivé kombinace předešlých faktorů

Při léčení se snažíme zabývat komplexním pohledem, který propojuje faktory prostředí – X, precipitující faktory - Y a symptomy pacienta - Z

Člověk v PSK

Spouštěče dle četnosti výskytu

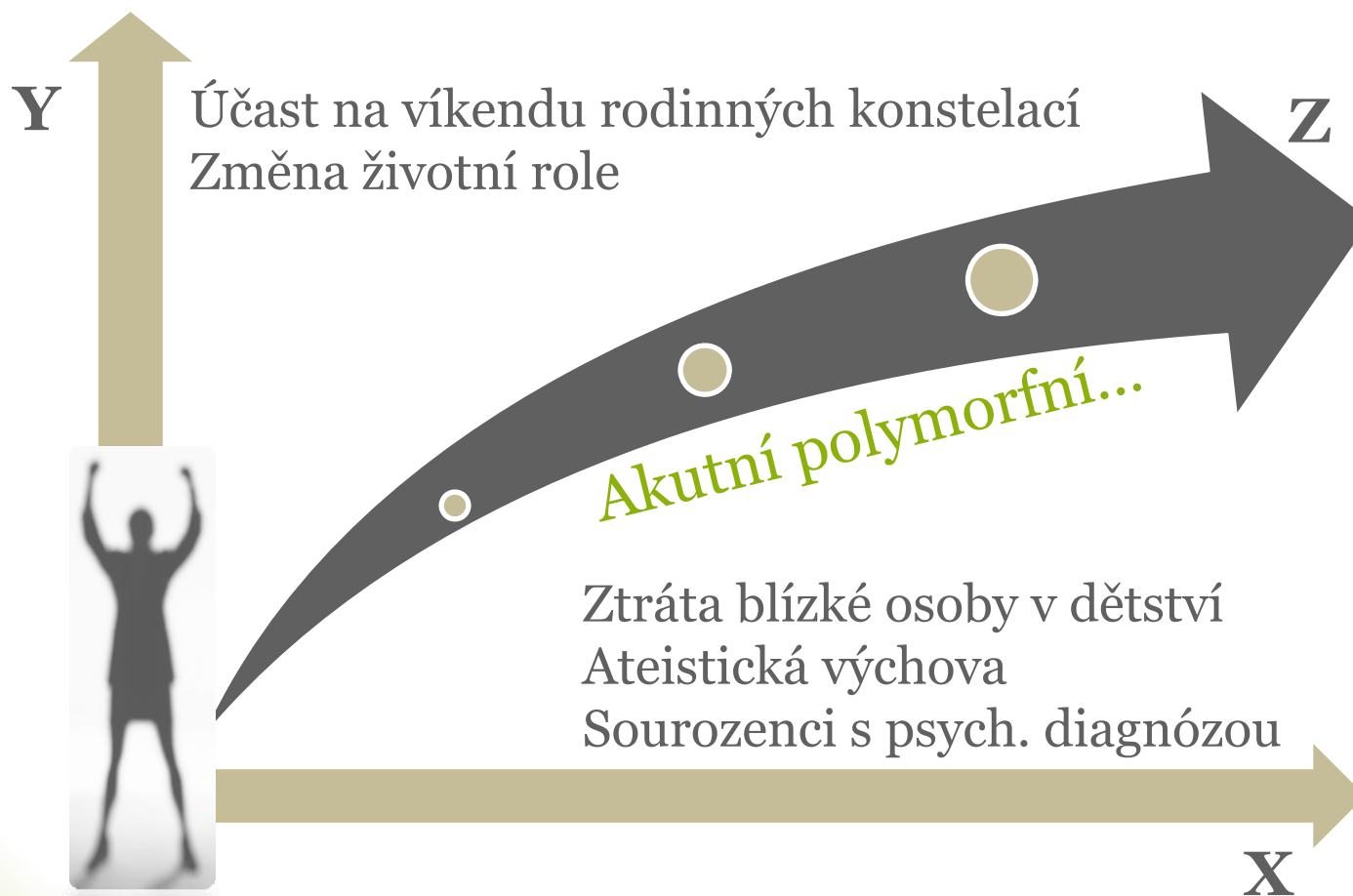

- 1. Intenzivní meditační praxe nebo jiné duchovní praktiky,** systematické provádění praktik, jejichž cílem je aktivovat, otevírat, vést ke změněným stavům vědomí.
- 2. Silné emoční prožitky,** např. ztráta blízké osoby, traumatizace, porod
- 3. Užítí psychedelických látek** nerespektující dobrý “set a setting“,
- 4. Série životních nezdarů**

Kombinace těchto okolností - historie a spouštěče - ústí v některých případech k rozvinutí symptomů a vývoji, kterému říkáme PSK
Někdy mohou symptomy dosáhnout intenzity psychotických stavů – viz kazuistika

Příklad klienta

Terapeutická práce

Rámec práce terapeutů Diabasis

- Důvěra, že krize je současně nebezpečná a současně příležitostí
- Příležitost v popředí
- Pečlivý výběr a sebezkušenostní výcvik terapeutů
- Spolupráce psychologů a psychiatrů
- Farmakoterapie jako součást léčby
- Etický kodex

Terapeutická práce

Principy

- Pozitivní rámec pro zkušenosti
- Edukace
- Použití obsahu zážitků z psychotických stavů v následné péči
- Důležitost zapamatování zážitků
- Terapeutický vztah navázaný s pacientem v rámci jeho psychotické epizody pomáhá během následné péče

Terapeutická práce

Akutní Krize

1. Zásada zpomalení procesu
2. Ovlivnění tělově emočního prožívání
  - a) **Uzemňování - cílem je zajistit pevnou půdu pod nohama**
  - b) **Centrování - zvyšování pocitu rovnováhy; opak fragmentace**
3. Modifikace stravy – těžká jídla
4. Redukce vnitřní i vnější stimulace – např. přerušování aktivit prohlubujících zážitky
5. Práce rukama, v přírodě, s materiály jako je hlína, výtvarné vyjádření
6. Spolupráce s rodinou

Terapeutická práce

Farmakoterapie

Léky jako součást terapie

- a) Usnadňují zpracování zážitků
- b) Usnadňují terapeutickou práci

Hledání vhodné míry - zážitky na dosah, ale nebýt zahlcen.

- a) Snížení strachu
- b) Zvýšení odstupu od symptomu
- c) Podpora zajištění základního fungování – spánek, jídlo, atd.

Terapeutická práce

Následné provázení

Postup po zvládnutí akutní krize

1. Podpora rekalibrace systému – změny v hodnotovém systému, ve vztazích, v prostředí
2. Dát čas pro návrat ke vzpomínce na psychotické zážitky, hledání společného jmenovatele, propojování s historií
3. Kotvení klienta v novém, širším rámci

Cíl → INTEGRACE

propojení zážitků, symptomů, spouštěčů a životní historie
do jednoho smysluplného celku

Terapeutická práce

Co neděláme

1. Nejsme anti-psychiatricky zaměřeni
2. Nerozmlouváme pacientům farmakoterapii
3. Nepoužíváme metody jako holotropní dýchání pro klienty v krizi
4. Neglorifikujeme PSK, ani psychotickou poruchu

**Terapii vnímáme jako
podporu na cestě k integraci**

DĚKUJI ZA POZORNOST

